

La komme de mange slitsomme år

Taler
Einar Gerhardsen

Dato
1 januar 1947

Sted
NRK

Omstendigheter
Nyttårstale

- 1 Mange landsmenn har sin gjerning utenfor Norges grenser. Sjøfolk,
utenriksrepresentasjonen vår, forretningsfolk, studenter og mange andre. Særlig
ved store høytider vet vi at tankene deres vender hjem ; til slekt, venner og
fedreland. Lykkelige er de som da kan tenke godt om landet sitt, som føler seg
5 knyttet til det med sterke band og som syns de har grunn til å være stolte av sitt
fedreland.

- Vi som har vår daglige gjerning her hjemme vet hva innsatsen dere gjør betyr for
oss alle. Hver nordmann ute er en ambassadør for sitt land. Mange dømmer
10 Norge etter det inntrykk de får av nordmenn de møter, og det skal hver
nordmann ute alltid huske. Med det nyttårsønsket vi sender våre landsmenn ute
i verden, gir vi et varmt håndtrykk som pant på vår tillit til at hver enkelt
representerer Norge og det norske flagget med ære.

- 15 Men fremfor alt skal det være oppgaven for oss som er hjemme, å stelle oss slik at
Norge alltid blir godt omtalt i utlandet. Det er den beste gjerning vi kan gjøre
for å lette arbeidet for de nordmenn som arbeider i andre land.

- I alle krigens år lengtet vi etter fred og frihet. Vi har fått fred og vi har fått igjen
20 Norge som et fritt, selvstendig land. Men vi drømte om noe mere! Om et nytt
og bedre Norge, og kanskje nye og bedre mennesker. Det var vel ofte uklare og
romantiske drømmer, næret av våre brennende ønsker om å bevare de verdifulle
egenskaper som vi møtte hos så mange av våre landsmenn i krigens tid. Og
drømmene var ofte knyttet til fortiden, en forgylt og romantisk fortid. Men
25 fortiden med de såkalte «gode gamle dager» får vi ikke igjen. Og når det
kommer til stykket er det vel heller ingen av oss som ønsker det. Vi kan ikke skru
utviklingen tilbake, og aller minst kan vi ha levd de lange krigsårene forgjeves.

Det nye må derfor representere virkelige framskritt i forhold til førkrigstiden.

30 Det kan, som i mange østeuropeiske land, komme i form av revolusjonære omveltninger, eller det kan, som i Norge, komme som ledd i en rolig, demokratisk utvikling. Ser vi det under denne synsvinkelen, kan vi finne atskillige nye trekk i bildet.

35 De som syns det er trist at de politiske partiene igjen har tatt opp sin virksomhet, bør se det store i at det etter krigen ikke har vært partipolitisk strid om sosiale og kulturelle spørsmål, om Forsvaret og om utenrikspolitikken.

Etter krigen har det praktisk talt ikke vært arbeidsledighet. Når vi husker den
40 grenseløse nød som arbeidsledigheten i mellomkrigsårene førte med seg, så forstår vi hva det betyr for et land å ha alle sine arbeidsføre kvinner og menn i arbeid.

I løpet av 1946 er det gjennomført et større og mer omfattende tariffoppgjør
45 enn noe enkelt år tidligere. Og det er skjedd praktisk talt uten streiker eller lockouter.

En av årets gledeligste begivenheter, og en begivenhet som bedre enn noe annet illustrerer arbeidernes positive innstilling til samfunnet, er aksjonen for å øke
50 produksjonen av materialer til gjenreisningen. På frivillig basis har arbeiderne ved disse bedrifter arbeidet mellom 150 000 og 200 000 ekstra overtidstimer.

Det er organisert om lag 700 produksjonsutvalg i de industrielle bedrifter, og utvalg er opprettet i de fleste skogsbygder. Gjennom produksjonsutvalgene
55 legges grunnlaget til rette for et positivt samarbeid mellom arbeidere og arbeidsgivere. Der hvor begge parter møter med representanter som har evne og vilje til et slikt samarbeid, ser en gode resultater.

Før så arbeiderne, av frykt for arbeidsledigheten, med uvilje på planer om
60 rasjonalisering og modernisering. I dag er det ofte arbeiderne som tar initiativet. I fjor vinter var det med organisasjonenes bistand konkurranser mellom skogsbygder og skogsarbeidere om de beste resultater av tømmerhogsten. Denne vinteren har industriarbeiderne konkurrert om de beste resultater i produksjonen av materialer til gjenreisningen. Vi må i neste omgang kunne få
65 en edel kappestrid om rasjonalisering og modernisering innenfor hele vårt næringsliv.

Hvorfor ikke se det store som her skjer?

70

I det økonomiske samordningsrådet har vi også et organ som viser oss at representanter for de ulike næringer og organisasjoner har en ganske annen ansvarskjensle overfor samfunnet enn de hadde før. Praktisk talt alle uttalelsene fra dette rådet har vært enstemmige, og det til tross for at det dreier seg om vår økonomiske politikk og derunder så vanskelige spørsmål som lønns- og prisspørsmålene.

75

Slik kan bransjerådene også bli samarbeidsorganer som skal gi tiltakslyst, initiativ og arbeidsglede til alle dem som er knyttet til næringslivet og arbeidslivet vårt. Det skulle ikke være grunn for noen til å møte disse nye organer med mistro eller uvilje. De representerer nettopp noe av det nye som kanskje mange har drømt om, samarbeidsånden som skal avløse den tidligere kampinnstilling hos arbeidere og arbeidsgivere. Ingen bedriftsleder, ingen bonde eller skogeier vil tape på å ta arbeidere og funksjonærer med på råd, gi dem innflytelse og dermed ansvar. Framsynte bedriftsledere og arbeidsgivere som har innledet et slikt samarbeid, vil kunne bekrefte at det gir gode resultater. Skal et lite land som Norge kunne hevde seg, må det skje ved arbeid ; kvalitetsarbeid. Bare frie, lykkelige mennesker vil kunne yte en fullverdig innsats. Ved å gi størst mulig innflytelse og størst mulig ansvar til alle som arbeider sikrer vi oss den største innsats.

80

85

90

Under innspurten i FNs generalforsamling like før jul fikk vi en avspenning i de internasjonale forhold. Alle nordmenn håper av sitt ganske hjerte at det skal lykkes gjennom FN å trygge freden. Ingen må tvile på at Norges representanter alltid vil støtte dem som arbeider for fred. Ved utbyggingen av vårt eget militære forsvar skal vi gjøre vår plikt som medlem av verdensorganisasjonen. Vi får ingenting gratis. Heller ikke freden. Det forsvaret vi må ha for å trygge vår selvstendighet og for å gjøre vår plikt som medlem i FN, det skal vi gjøre så effektivt som råd er, og med sterke band knytte det fast til folket.

95

100

Av alle oversikter som ved årsskiftet er gitt om stillingen i Norge, går det fram at forholdene på de ulike områder stort sett er bedre enn man ved årets begynnelse hadde våget å håpe på. Det private forbruk var i 1946 dobbelt så stort som i 1944, og det karakteriserer klarere enn noe annet bedringen som har funnet sted.

105

Men på ett område har det gått dårligere enn vi hadde ventet ; det gjelder boligutbyggingen. En hadde satt seg til oppgave å bygge 18 300 leiligheter i 110 1946. Tellingene som vil bli foretatt pr 1. januar vil gi oss det nøyaktige antall nye leiligheter, men det er dessverre grunn til å tro at tallet vil ligge under det en hadde satt seg som mål. Vi kjenner årsaken. Det skyldes først og fremst materialmangel. Derfor må alle krefter settes inn for å øke produksjonen av de bygningsmaterialer vi sjøl kan produsere, først og fremst murstein, sement og 115 trematerialer. Når en vet hvilke ulykkelige forhold alle de hjemløse lever under, må en også være villig til å sette inn alt for å øke farten i boligbyggingen. De vernepliktige av årsklassen 1945 kan etter Stortingets vedtak få godskrevet tre måneders tjenesteplikt ved å ta arbeid i skogen. Alle de guttene som kan, bør følge oppfordringen som ligger i Stortingets vedtak. Hver tømmerstokk som 120 hogges i vinter, betyr materialer til nye hjem.

Ved siden av boligbyggingen er det arbeidet med å øke produksjonen som må stå for oss som det viktigste. Vi må produsere flere varer til eget forbruk og flere varer til eksport. Veien til høyere levestandard for folket i bygd og by går 125 gjennom øket produksjon og dermed lavere priser. Om vi målbevisst følger den vei, kan vi være sikre på et godt resultat.

Ved årsskiftet 1945;46 kunne vi slå fast at overgangen fra krig til fred var gått bra. Ved dette årsskiftet kan vi kanskje være enige om at det første fredsåret stort 130 sett har vært tilfredsstillende. Det er også en mening som er alminnelig hos de utlendinger som kjenner forholdene i Norge. Når resultatet er godt, skyldes det gunstige konjunkturer og god innsats fra alle positivt innstilte landsmenn, hjemme og ute. Om vi er tilfredse med resultatet, kan det gi oss en viss selvtillit, men vi må ikke bli selvtilfredse. Alltid skal vi være fylt av ønsket om å gjøre et 135 bedre arbeid, om å nå lenger fram. Den optimismen som hjalp så ofte i krigens år trenger vi også nå. Vi trenger den glade, lyse tro på landet og folket. Enda har vi mange tunge tak å ta. Vi er bare ved begynnelsen av det omfattende gjenreisnings- og nyreisningsarbeidet, og byrdene vil etter hvert melde seg med full tyngde. For å si det med Arnulf Øverlands ord fra «Hjemferd»:

140 La komme de mange og slitsomme år,
det er for oss selv, vi pleier og sår.
Nu har vi vår frihet og fred å trygge,
et hjem å bygge.

Det vet vel hver kvinne og voksen mann,
at vi skal og kan.

150 Så går vi inn i det nye året med tro på vårt folk, dets evne og vilje. Godt nytt år,
landsmenn, ute og heime!

Kilde:

Bjørn Magnus Berge: Statsministerens nyttårstaler gjennom 70 år, Oslo 2016.

155 Manuskript statsministerens nyttårstale 1947 (pdf)
Norsk Rikskringkasting 1. januar 1947
Kilde: Arbeiderbevegelsens arkiv.

Relatert

160 · Einar Gerhardsens andre regjering 1945-1951

Regjeringen.no

165 Om nettstedet

· Formål, organisering og historikk

· Innholdsstrategi for regjeringen.no

170 · Personvernerklæring for regjeringen.no

· Besøksstatistikk

175 · Nyhetsvarsel

· RSS

· Tilgjengelighet

180

Kilde
regjeringen.no

185 **URI**
 <https://www.virksommeord.no/tale/la-komme-de-mange-slitsomme-ar>

190

195

200

205

210

215

220